

Tolking og oversetting i journalistikken

Et bidrag til Nordisk journalistlærerkonferanse Ålesund 21.-23. september 2016

Torkel Rasmussen - Samisk høgskole - Guovdageaidnu/Kautokeino

«Alle må tolke og oversette» Iallfall nesten alle

- ▶ Journalister blir ofte kritisert for dårlig oversettelse og dårlig engelsk
 - ▶ <http://www.dagbladet.no/2016/02/19/kultur/journalistikk/medier/oversettelse/sprak/43220445/>
- ▶ **«Robins nøkternhet var intakt», skal man ha kunnet lese i Dagbladet, som oversettelse av det engelske «Robin's sobriety was intact» (Robin var edru/nykter).**
- ▶ Den danske oversetteren Kirsten Marie Øveraas:
 - ▶ - Mange vet ikke hvor vanskelig det er å oversette, at det krever spesielle ferdigheter. Det fører til at mange journalister settes i en situasjon der det forventes at de oversetter en tekst uten å få skikkelig tid eller hjelp til det

Samiske medier og Samisk journalist- utdanning har vært klar over problemet veldig lenge.

- Muntlige kilder og intervjuobjekter kan vanligvis ikke velges etter språkkunnskaper
- De fleste dokument og andre skriftlige kilder finnes ikke på samisk
- Dermed må samiske journalister tolke og oversette
- Samisk journalistutdanning må forberede studentene på hverdagen
- Den kan se slik ut: Ođđasat

Innførte et lite kurs i tolking og oversetting

- Ei uke med en profesjonell lærer i tolking og oversetting
- 10-12 timer forelesning
 - Forskjeller mellom kildespråk og målspråk
 - Tolkemetodikk, memorering, etikk, stemmebruk
 - Forskjell mellom tolking/oversetting i journalistikken og tolking/oversetting for andre formål: Helsevesenet, møter, rettssaker
 - **En utfordring.** Tolken skal ellers være usynlig. Journalisten er synlig. Ikke normalt å tolke seg selv.

En rekke praktiske oppgaver: Så realistisk som mulig

- ▶ Oppfølging av dagsaktuelle saker eller egne saker. Altså virkelige nyheter
 - ▶ Notiser på grunnlag av andres artikler, politirunde, sakspapirer
 - ▶ Utkast til artikler på grunnlag av sakspapirer og intervju
 - ▶ Nyheter for radio
 - ▶ «Direktesendt» radio. Oversatte direkte i sendingen
- ▶ Studentene jobbet på språk 2 eller 3 og produserte på språk 1
- ▶ Vi brukte ikke TV på dette stadiet, men senere. Redigering tar tid!

Vurdering, vurdering, vurdering

- Innleveringer:
 - Individuelle vurderinger lærer-student
- Parvise vurderinger.
 - To studenter intervjuer hverandre.
Hører på resultatet.
«Var det det jeg sa?»
«Var det det du mente?»
- Fremlegging i plenum.
 - Gruppevurdering med lærer til stede

Målsetning

- Lære grunnleggende teori om tolking og oversetting
- Kunne omsette teori til praksis og kritisk vurdere sine egne tolkinger og oversettelser.
- Bli bedre journalister

- **Ingo, Rune** 1991: *Från källspråk til målspråk. Introduktion i översättningsvetenskap.*
Studentlitteratur. Lund. Kap. 2-4. ja 7. 85 s.
- dahje suomagillii: **Ingo, Rune** 1990: *Lähtökielestä kohdekieleen*, WSOY, Helsingfors. Kap 2.-4. ja 7. 85 s.

Hva oppdaget vi?

- ▶ Studentene hadde god kontroll både på språk 1 og språk 2. Det gikk også ganske greit for dem som oversatte fra språk 3 til språk 1.
- ▶ Oversetting gikk bedre enn tolking. Problemer med terminologi kunne løses underveis med ordbøker og ved å spørre andre.
- ▶ Redigerte nyhetsinnslag hadde lite feil
- ▶ «Direktesendt» radio hadde en god del feil. Overdrev eller «underdrev»
 - ▶ Dårlig forberedt journalist. Tok det på sparket.
 - ▶ Hadde ikke oversatt spørsmålene. Oversatte dem på direkten.
 - ▶ Dårlig forberedt objekt. Snakket for lenge.
 - ▶ 20 sekunders regel av hensyn til journalisten og lytterne. Prøv russisk

I tillegg

- ▶ Språkrøkt (5 sp) hvert semester fra 1-5
- ▶ Fokus på språkbruk i obligatoriske oppgaver. De blir gjennomgått av både journalistlærer og språklærer
- ▶ Dermed blir vi selvsagt kritisert for vår **overdrevne** ressursbruk både internt og eksternt når man sammenligner med andre utdanninger.